

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de "Appelmarktbrug" en de "Vaartbrug" over de Handzamevaart in Diksmuide

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 5 juni 2013 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen "Appelmarktbrug" en "Vaartbrug" over de Handzamevaart in Diksmuide;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 8 mei 2014,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische en de sociaal-culturele waarde als monument:
De "Appelmarktbrug" en de "Vaartbrug" over de Handzamevaart, gelegen in Diksmuide, Vismarkt zonder nummer (ter hoogte van Kleine en Grote Dijk), Vaartstraat zonder nummer (ter hoogte van Kleine Dijk) bekend ten kadaster:

Diksmuide, 1ste afdeling, sectie A, deel van het openbaar domein, zonder perceelnummer zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde en sociaal-culturele waarde:

Diksmuide - reeds in de herfst van 1914 bijzonder hard beproefd tijdens de IJzerslag - is één van de drie frontsteden waarin bijna geen enkel gebouw de oorlog overleefde. Hierdoor vormt de stad een belangrijke materiële getuige van de Eerste Wereldoorlog, die de frontstreek jarenlang in zijn greep hield ten koste van honderdduizenden levens.

De in situ wederopbouw van de stad was na de enorme verwoestingen niet vanzelfsprekend, cf. de aanvankelijke scepsis hierover. Hetzelfde geldt voor het hernemen van de oude Handzamevaart met de "Appelmarktbrug" en de "Vaartbrug". In het 'lijnrichtingsplan' van 1916 is immers het voorstel opgenomen om de vaart recht te trekken.

De historiserende wederopbouw wou de getraumatiseerde bevolking haar trots teruggeven. Het 'pittoresk' herbouwde stadscentrum waarvan de bruggen getuigen - in het interbellum "een altijddurende tentoonstelling van oude-Vlaamse bouwkunde" genoemd - staat dan ook in schril contrast met archiefbeelden van totale verwoesting. Toch verwijzen jaarstenen naar de vernietiging tijdens de oorlog: boven de middenboog van de "Appelmarktbrug" is aan één zijde een natuurstenen wapenschild met jaartal 1563 ingewerkt, aan de andere zijde met jaartal 1921.

Door het hoog aantal historische reconstructies in het gebied rondom de Handzamevaart is achter de architectuurlaag van de wederopbouw (jaren 1920), ook de laag van de historische stadsevolutie bewaard. Zo laat de herneming van de Handzamevaart en de reconstructie van de historische bruggen bij de wederopbouw de lezing van de middeleeuwse evolutie van de stad met havenkwartier aan deze gekanaliseerde vaart toe. De "Appelmarktbrug" is reeds aangeduid op 16de- en 17de-eeuwse kaarten wat overeenkomt met het wapenschild met jaartal 1563.

Historische, in casu architectuur-historische waarde:

Na de totale vernietiging lokt de wederopbouw hevige technische en architectuur-filosofische discussies uit, dit reeds in 1916 met het in Parijs goedgekeurde 'lijnrichtingsplan' van de Brusselse architect Charles Patris. Niettegenstaande de omvang van de vernietiging en de suggestie om naast de puinen een nieuwe stad te bouwen, wordt in 1919 beslist tot de in situ wederopbouw, onder leiding van de regionalistische stadsarchitect Jozef Viérin.

De wederopbouw van Diksmuide neemt bijna volledig de vooroorlogse perceelsstructuur over. In tegenstelling tot de aanvankelijke plannen om de

Handzamevaart recht te trekken voor de creatie van een nijverheidszone ten noorden van de stad, blijft het gegeven van een kronkelende waterloop met bruggen, die aan de stadsrand aftakt, bewaard. Toch heeft de wederopbouw ook een functioneel aspect, dit wordt onder meer geïllustreerd door de vervanging van de niet herbouwde "Alleybrug" door de nieuwe "Vaartbrug" verderop.

De gerealiseerde wederopbouw vloeit voort uit de keuze om het 'middeleeuwse' Diksmuide te herstellen. De stadsarchitect opteert in de omgeving van de Handzamevaart voornamelijk voor historische reconstructie, naar model van wat in 1914 nog bewaard was. De bruggen verbinden niet enkel beide zijden van de Handzamevaart maar creëren ook zichtassen op beeldbepalende (hoek)panden en gehelen langs de structurerende as van de vaart. Zo biedt de centrale "Appelmarktbrug" noordelijk een zicht op historisch gereconstrueerde panden en begijnhofpoort; zuidelijk op de Vismarkt met gevelwanden en vishal, waarachter de toren van de Sint-Niklaaskerk prijkt; oostelijk zicht op de "Beerstbrug" en het imposante postgebouw.

De "Appelmarktbrug" in het midden van de vaart is historisch en in situ herbouwd in gele baksteen met metalen ankers, met telkens drie natuurstenen bogen en steunberen. De "Vaartbrug" vervangt de verderop niet heropgebouwde "Alleybrug", maar volgt wel het historische model, inclusief het wapenschild boven de centrale boog. Verder vormen het gekasseide wegdek en de wigvormige steunberen om de stroom te breken gemeenschappelijke elementen. In tegenstelling tot de op een nieuwe plaats herbouwde "Vaartbrug" zet de in situ herbouwde "Appelmarktbrug" nog aan op een natuurstenen plint.

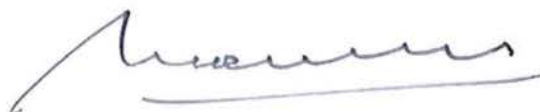
Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel,

30-06-2014

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS